

El més petit de la casa

Un estudi elaborat per la Direcció General d'Atenció a la Infància ha posat de manifest que un mínim de 7.500 nens catalans van patir diversos tipus de maltractaments durant l'any 1988. Sembla ser que aquesta xifra, terrible de totes totes, suposa gairebé el sis per mil de la població infantil en l'àmbit geogràfic esmentat. I que, molt significativament, la proporció més elevada de vexacions dels pares envers els seus fills es produeixen durant el primer any de vida, precisament quan la criatura és més indefensa.

Entre la fredor calculadora de l'estadística i l'horror dels quadres de desatenció i tortures —abandonament en pisos insalubres fins a morir de desnutrició, cremades de cigarretes al cos, etc.— que periòdicament vénen dibuixant els mitjans de comunicació, es situa la realitat. Antoni Ingles, sociòleg i coordinador de l'estudi a què fem referència, ha deduït que la pràctica violenta contra els nens de mesos ve motivada generalment per un rebuig de la paternitat i de la maternitat (no era un fill desitjat) o per problemes greus d'adaptació dels pares als nounats. Segurament, té raó, i en especial en aquest últim punt, la seva tesi ve confirmada també per un informe del director general de la Protecció del Menor (Departament del Ministeri d'Afers Socials) que recull el reconeixement de molts pares (5'5%) de tenir grans dificultats per entendre els seus fills i conviure amb ells. I en aquest cas ja no es tracta de l'infant més petit, per entrar en el món del qual fa falta un grau important

d'intuïció i adivinació, sinó del que compta entre 6 i 12 anys, una edat en la qual, en condicions normals, ja se sap explicar. Només cal saber i voler escoltar-lo.

Els episodis persistents de maltractaments a la infància posen al descobert una autèntica patologia social. No és pertinent individualitzar aquest fenomen (i reduir-lo) a la malaltia sàdico-criminal d'alguns adults, sovint de classe alta, que amb els nens han perpetrat autèntiques aberracions de laboratori. Ni tampoc s'ha d'assumir el determinisme

EL PUNT

popular que en virtut d'un suposat instint matern, que es col·loca fora de tot dubte, posa el crit al cel quan un infant ha estat torturat per aquella que el va parir, i s'expressa amb frases com aquesta: «una mare de veritat, mai no ho faria!». La temàtica és molt més complexa.

Grosso modo, els dos estudis esmentats apunten com a factors determinants dels maltractaments, l'aparició de conflictes familiars, l'alcoholisme, la inestabilitat psíquica o la subnormalitat, la immaduresa per part dels pares, la drogaaddicció, i en moltes ocasions, i sense que concorrin cap d'aquests problemes, els infants són desatesos i també violentats, d'alguna manera o altra, a causa d'una situació econòmica molt precària que comporta, entre altres maldecaps, no poder disposar del mínim espai

JOAN COMALAT

vital i haver d'ocupar pisos insalubres en qualsevol zona contaminada d'atmosfera i de misèria. I aquests, els que de fet, habiten barraques ocultes sota una capa de ciment, segons expressió molt afortunada de Joan Barril, són els que menys paciència mostren en tractar els seus fills de forma correcta.

Això hauria de fer pensar. Hi ha una teoria que es pot qualificar d'evolutiva, segons la qual l'individu, impotent per plantar cara al patró (al patró-estat en un sentit genèric, i al patró-empresari de forma més directa), quan arriba a casa, allà on pot imposar la seva autoritat, desfoga la «derrota» acumulada damunt la dona. I aquesta, mestressa de l'àmbit domèstic, quan necessita una vàlvula d'escapament, l'exerceix damunt els fills, que constitueixen l'última anella d'aquesta cadena de frustració i repressió. Així, el més petit de la casa no és sempre el més mimat, el que rep, de vegades enfalagosament, les mostres d'afecte dels adults, sinó també, en circumstàncies adverses, el que pateix de forma més crua un problema que és responsabilitat de tota la societat.

D'aquesta manera ho ha entès també el Síndic de Greuges de Catalunya, que en el seu últim informe al Parlament dedica una part important dels seus esforços a aquesta patologia: «En consideració al fet que la majoria dels maltractaments a menors van acompanyats de situacions de marginació, cal insistir en la necessitat d'inserir tota política de protecció al menor dins uns plans de gran abast que possibilitin la sortida dels circuits de marginació de la part de la nostra població que

avui s'hi troba immersa», reproduïm textualment. Sense pretendre, evidentment, justificar els actes de violència contra els nens, el defensor del poble de Catalunya proposo començar la casa pels fonaments, és a dir, acabar o disminuir en la mesura del possible aquelles situacions negatives, d'indignitat personal i humana que es viuen en la comunitat. Si no, a la llarga la infància maltractada entrarà en vies d'una «normalització» gens desitjable; formarà part de la

galeria dels horrors quotidians i assumits, com ho són, per posar un exemple, els efectes espectaculars de les pel·lícules de terror, i la mateixa xacra de la guerra, l'última modalitat de la qual —la del Golf— s'ha contemplat gairebé com una ficció de pantalla.

En aquest sentit, en el seu informe, el Síndic de Greuges detalla tota la legislació existent a favor dels menors, però considera que encara hi ha molt de treball per fer, sobretot de cares a superar una fragmentació excessiva de la legislació que dificulta un seguiment homogeni del problema. I també demana una major cooperació i coordinació entre el poder judicial i els serveis d'atenció a la infància de les administracions públiques. Molt en concret, propugna l'elaboració d'un Codi del Menor «que vingui a regular globalment la seva situació, posant fi a la dispersió i obsolescència de la normativa existent, enfrontant amb criteris progressistes i actuals tant el vessant protector (d'atenció a la infància) com la reformadora (de justícia juvenil) i establint els mecanismes adequats per a l'eficaç coordinació i cooperació dels poders públics».

Estirar-se els cabells per les tortures i vexacions patides per la població més indefensa és natural, sempre que abans els poders existents posin tots els recursos a l'abast —socials i legislatius— per acabar amb aquesta malaltia, sí no, haurem de parlar de demagògia, en aquest cas molt fàcil de fer per motius obvis, i d'hipocresia.

CARME VINYOLES.